

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
Ert diarienummer Ju2025/00838
ju.remissvar@regeringskansliet.se
kopia till
ju.L7@regeringskansliet.se

Remiss av SOU 2025:99 Ändring av permanent uppehållstillstånd för vissa utlänningar

Remissvar

Förvaltningsrätten i Malmö, migrationsdomstolen har, utifrån de aspekter domstolen har att beakta, följande synpunkter.

Allmänna synpunkter

Förvaltningsrätten konstaterar att det på grund av flera omfattande lagstiftningsarbeten som pågår är svårt att överblicka effekten av förslagen eftersom de påverkas av andra utredningar och annat lagstiftningsarbete. Därtill kommer att migrations- och asylpakten ska börja tillämpas den 12 juni 2026.

Inledningsvis bedömer förvaltningsrätten att det rörande den föreslagna lagen som sådan inte föreligger några tydliga rättsliga hinder. Förslaget innehåller dock ny lagstiftning med ingripande verkningar mot enskilda som är av påtagligt retroaktiv karaktär. Detta är något som riskerar att rubba allmänhetens förtroende för det allmänna, inklusive Sveriges domstolar. Även om utredningens slutsats är att det inte finns något formellt hinder mot lagstiftning av sådan karaktär, utgör förslaget ett tydligt avsteg från de huvudsakliga principer om gynnande beslut som sedan lång tid tillbaka präglar svenskt förvaltningsförfarande. Förvaltningsrätten efterfrågar en närmare belysning av om och i så fall hur den status som ”settled migrants” som skyddas av Europakonventionen påverkas av lagstiftningen och omvänt.

Förvaltningsrätten noterar att nu gällande forumbestämmelser medför en risk för snedfördelning av den förväntade måltillströmningen för migrationsdomstolarna. Detta eftersom rätt forum enligt gällande lagstiftning bestäms av var det överklagade beslutet fattas. Det vore en fördel att möjliggöra en spridning över i vart fall fler än en av domstolarna. Det kan visserligen möjligen vara fråga om en tillfällig arbetsanhopning men förvaltningsrätten utesluter inte att lagstiftningen medför en mer långsiktigt högre måltillströmning vilket redovisas som konsekvens nedan. Utredningen tar inte heller i tillräcklig mån höjd för de tillkommande mål i domstolen som riskerar att bli effekten av att uppehållstillstånden blir tidsbegränsade och därmed föremål för förnyade prövningar vid varje förlängningstillfälle. Även mål om svenskt medborgarskap kan förväntas hamna på en mycket

hög nivå, särskilt med beaktande av de tillkommande krav för att beviljas svenskt medborgarskap som föreslås. Var och en av dessa synpunkter får betydelse när det gäller forumbestämmelserna. Förvaltningsrätten efterfrågar därför en allmän översyn av dessa.

Förvaltningsrätten anser vidare att det finns behov av tydliga riktlinjer i fråga om bedömning av sådana synnerliga skäl att göra undantag från huvudregeln om återkallelse. Att helt överlåta denna fråga till rättstillämpningen är inte en tillfredsställande ordning.

Den uttryckliga målsättningen är att personer som omfattas av lagändringarna i stället för att omfattas av permanenta uppehållstillstånd ska ansöka om och beviljas svenskt medborgarskap. Även med beaktande av föreslagna förändringar i medborgarskapslagen återstår det, enligt förvaltningsrätten, en stadigvarande möjlighet till bosättning i Sverige för personer som inte kan styrka sin identitet eller göra den sannolik och därmed är fråntagna möjligheten att beviljas såväl svenskt medborgarskap som ställning som varaktigt bosatta i Sverige eller tidsbegränsat uppehållstillstånd på annan grund än skyddsbehov.

Förslagen till 3 § första stycket 5 och 3 § andra stycket i den föreslagna lagen är otydligt formulerade och behöver förtydligas så att det framgår redan i lagtexten vilka kategorier som avses.

Angående 5 § andra stycket i den föreslagna lagen saknas en hänvisning till utlänningslagen.

Av vad som framgår på s. 213 föreslås en ordning där en utlänning är undantagen försörjningskravet i anknytningsärenden i samband med att ett permanent uppehållstillstånd återkallas, för att i nästkommande förlängning omfattas av det försörjningskravet. Detta framstår som egendomligt. Samma frågeställning gör sig gällande i fråga om kravet på unionsföreträdare.

Konsekvenser

Förvaltningsrätten anser att den beräknade överklagandefrekvensen om 60 % utgör en allvarlig underskattning samt att detta bidrar till högre kostnader som förvaltningsrätten även befarar kommer att fortgå under avsevärt längre tid än den förväntade. Det är rimligare att utgå från att nära nog samtliga beslut om återkallelse av ett permanent uppehållstillstånd med stöd av föreslagna bestämmelser kommer att överklagas. Domstolens bedömning är även att kostnaden för ett mål är underskattad och bör utgå från en högre nivå.

Eftersom detta sammantaget med andra förslag medför att möjligheterna att beviljas och bibehålla permanent uppehållstillstånd i hög grad försvinner kommer andelen förlängningsärenden att öka väsentligt över tid. Vid var och en av dessa förlängningstidpunkter kan ett beslut komma att överklagas. Detta i sig genererar fler mål för domstolarna vilket kräver utökade personella resurser. Även de mål om dröjsmålstalan som blir en följd av ökad ärendehantering hos myndigheten för med sig konsekvenser för migrationsdomstolarna. Redan idag hanterar denna domstol 18–20 000 mål om dröjsmålstalan avseende medborgarskapsärenden per år, vilket är mycket belastande för verksamheten. Antalet mål kan förväntas öka med fler ansökningar.

Kostnaderna för genomförandet av den föreslagna lagstiftningen förväntas bli mycket höga. Samtidigt finns det skäl att anta att förslaget inte kommer att leda till något större antal avlägsnandebeslut, med hänsyn till bland annat förbudet mot återsändande av personer som åtnjuter internationellt skydd och rätten till privat- och familjeliv. Det kan därför ifrågasättas om kostnaderna som ändringarna medför är motiverade.

Förvaltningsrätten finner vidare att det saknas en analys av kostnaderna för delgivning av beslut om återkallelse, liksom av möjligheterna till delgivning av dessa beslut, samt effekten av att beslut kan komma att inte kunna delges enskilda individer.

Föreslagen användning av kungörelsedelgivning i fråga om beslut som ska delges personer som avvikit eller på annat sätt håller sig undan är kostsamt och resurskrävande. Det finns skäl att anta att det blir svårare att delge enskilda beslut enligt den särskilda lagen.

Beredning och beslut

Detta remissyttrande har beslutats av lagmannen Fredrik Löndahl. I handläggningen har även rådmännen Pernilla Arrland, Catharina Kihlefelt Bondesson, och Madeleine Westberg samt rättsliga experterna Carin Laurin (föredragande), Elvis Hajdarevic och Carl Henrik Marcus deltagit.

Fredrik Löndahl